

VOORSTEL voor het algemeen bestuur

ONDERWERP <i>Toekomstbestendige investeringen waterketen 2024</i>		Reg. Nr.	Z/23/058800-248843
		Portefeuillehouder	M. Wesselink
Datum DB - vergadering	13 februari 2024	Datum AB - vergadering	5 maart 2024

VOORSTEL

Het AB besluit:

1. Het bestaande realisatiekrediet van de instandhoudingsopgave waterketen 2024 op te hogen met €500.000 om geplande maatregelen in de clusters rioolgemaal, transportleidingen en onderdelen van rioolzuiveringen toekomstbestendiger uit te voeren.
2. Deelnemen aan het landelijk versnellingsprogramma 'lachgasreductie' in de periode 2024 t/m 2027. Hiervoor een (bruto) krediet van € 278.300 voor sensoren en jaarlijks een (bruto) bedrag van € 127.100 in de periode 2024-2027 beschikbaar te stellen voor onderzoek en onderhoud.

SAMENVATTING

U heeft op 21 november 2023 de begroting 2024 vastgesteld. Daarin is conform het beleidskader DuurzaamDoen jaarlijks exploitatieruimte opgenomen voor implementatie van maatregelen en onderzoeken die op korte termijn kunnen worden uitgevoerd en bijdragen aan energie- en broeikasreductie en meer circulariteit; doelen H en J van het Waterbeheerprogramma.

Conform de afspraak is na de begrotingsbehandeling nader geïnventariseerd welke maatregelen in 2024 ingezet worden om de Waterketen toekomstbestendiger en duurzamer te maken. U heeft het mandaat voor beschikbaar stellen van middelen voor dergelijke maatregelen.

In het coalitieakkoord is weergegeven dat de kerntaken uitgevoerd worden op een toekomstgerichte wijze. Met de vastgestelde inpasbaarheid van maatregelen kunnen we voorzien in de ambitie van het coalitieakkoord om met onze kerntaken, in dit geval het zuiveren van afvalwater, zo min mogelijk belasting voor het milieu te veroorzaken.

Daarom stellen we u voor om (1) geplande maatregelen binnen de instandhoudingsopgave in de waterketen op een meer toekomstbestendige manier uit te voeren en (2) deel te nemen aan het landelijk versnellingsprogramma lachgasreductie. Vanwege het belang van dit versnellingsprogramma heeft het ministerie van EZ een subsidie van 50% van het gevraagde krediet toegekend voor zowel de investeringen als het onderzoek en onderhoud. De aan u gevraagde middelen passen binnen de hiervoor beschikbare exploitatieruimte in de begroting.

BEOOGD EFFECT EN/OF RESULTAAT

Het besluit stelt ons in staat om bij te dragen aan onderstaande doelen uit de doelenboom van het Waterbeheerprogramma:

- robuuste en toekomstgerichte waterketen (E2)
- reductie energieverbruik (H1)
- verminderen emissie broeikasgassen (H2)
- verminderen inzet van primaire grondstoffen (J1)
- reduceren vrijkomende hoeveelheid afvalstoffen (J2)
- verbeteren oppervlaktewaterkwaliteit (D2).

KADER

Kaderstellend voor de besluitvorming zijn:

- *Waterbeheerprogramma (WBP) 2022-2027, algemeen bestuur, 14 december 2021.*
Met de beoogde maatregelen dragen wij bij aan de bovengenoemde doelen uit het Waterbeheerprogramma.
- *Beleidskader DuurzaamDoen 2022, algemeen bestuur, 22 maart 2022.*
Binnen dit beleidskader hebben we afgesproken dat we jaarlijks maatregelen voorstellen die bijdragen aan energie- en broeikasreductie en meer circulariteit; doelen H en J van het Waterbeheerprogramma. Dit voorstel geeft hier voor het jaar 2024 invulling aan binnen het programma waterketen.
- *Kredietaanvraag Toekomstbestendige investeringen waterketen 2023, algemeen bestuur 26 september 2023.*
In september 2023 heeft u ingestemd met de toekomstbestendige investeringen programma waterketen voor het jaar 2023.
- *Begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027, algemeen bestuur 21 november 2023.*
De gevraagde middelen zijn onderdeel van de begroting 2024 en meerjarenraming (MJR) 2025-2027. Het mandaat voor het beschikbaar stellen van deze middelen ligt bij u.
- *Kredietaanvraag Instandhoudingsopgave programma waterketen 2024, dagelijks bestuur 19 december 2023.*
In december 2023 heeft het dagelijks bestuur krediet beschikbaar gesteld voor de instandhoudingsopgave programma waterketen 2024 (mandaat DB). Maatregelen om invulling te geven aan energie-/broeikasgasreductie en circulariteit zijn niet in dat krediet meegenomen, omdat het mandaat voor deze voorgenomen investeringen bij u ligt. Deze toekomstbestendige investeringen worden in dit voorstel ter besluitvorming voorgelegd.

ARGUMENTEN

1. Instandhoudingsopgave programma waterketen 2024

Met de gevraagde ophoging van het krediet 'Instandhoudingsopgave programma waterketen 2024' kunnen we de geplande maatregelen binnen de clusters rioolgemalen, transportleidingen en onderdelen van rioolzuiveringen toekomstbestendiger uitvoeren. Onderstaande opties worden integraal meegenomen bij de planuitwerking van de maatregelen. Daarbinnen wordt afgewogen bij welke objecten deze opties doelmatig zijn in te zetten. Dit leidt tot energiebesparingen, emissiebeperkingen van broeikasgassen en minder verbruik van milieubelastende grondstoffen door de inzet van circulaire bouwwijze(n) en materialen.

- Energiebesparende maatregelen binnen het ontwerp en het bouwproces. Energiezuinig ontwerpen is de normale werkwijze binnen waterketen. Met een beperkte meerinvestering kan soms een nog zuiniger ontwerp of bouwproces behaald worden. Hierdoor een lager energieverbruik en CO₂-reductie.
- Duurzaam brandstofgebruik: door het werk zo veel als mogelijk elektrisch of op waterstof uit te voeren bereiken we CO₂-reductie van bijna 100% t.o.v. reguliere brandstof. Of we passen HVO-100 diesel toe, 95% CO₂-reductie t.o.v. reguliere brandstof.
- Optimaliseren grond- en baggerverzet: door te streven naar een gesloten grondbalans bereiken we CO₂-reductie en verbruiken we minder primaire grondstoffen door onze materialen optimaal her te gebruiken.

- Hergebruik van aanwezige constructies en materialen. Bijvoorbeeld door renoveren van een bestaande put: Hierdoor nihil grondstoffenverbruik en 100% CO₂-reductie t.o.v. nieuwbouw.
- Inzetten van modulaire constructies en materialen. Bijvoorbeeld een brugconstructie opbouwen uit losneembare, herbruikbare standaard elementen. Wanneer in de toekomst het object niet meer gebruikt wordt kan het materiaal opnieuw ingezet worden, dan nihil grondstoffenverbruik en 100% CO₂-reductie.
- Gebruik van grondstoffen en halffabricaten met een lagere milieubelasting. Bijvoorbeeld cementloos beton: bij toepassing van cementloos beton bereiken we 50% CO₂-reductie t.o.v. regulier beton.

Om tot integrale keuzes te komen gebruiken we de volgende landelijk overeengekomen instrumenten:

- milieukostenindicator-systematiek (MKI)
- CO₂-beprijzing
- circulaire strategieën (R-ladder)
- materialenpaspoort

2. Onderzoek lachgasreductie Waterketen

De waterketen van WDODelta heeft een CO₂-voetafdruk van 18.800 ton CO₂-eq per jaar. Hiervan is 73% afkomstig van lachgasemissie, wat naar schatting met de helft teruggebracht zou kunnen worden. Om deze opgave gedegen op te pakken stellen we voor om deel te nemen aan het landelijk onderzoek 'Versnellingsprogramma lachgasreductie'. Het Versnellingsprogramma is een vierjarig grootschalig landelijk onderzoeksprogramma van de Vereniging van Zuiveringsbeheer (VvZB), Unie van Waterschappen (UvW) en de Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer (STOWA), waarbij deelname van alle waterschappen wordt verwacht.

Voor WDODelta betekent deelname aan het collectieve landelijke Versnellingsprogramma doorgaan op de ingeslagen weg, in samenwerking met bovenstaande partners. WDODelta is reeds bezig met het meten van de lachgasemissie op enkele rioolwaterzuiveringen. Door de aanschaf van extra sensoren en het uitvoeren van metingen op onze zuiveringslocaties dragen we bij aan de versnelling.

Het doel van het versnellingsprogramma is:

- het vergroten van de noodzakelijke kennis en inzicht omtrent de lachgasvorming op rioolwaterzuiveringen
- het formuleren van reductiemaatregelen/handelingsperspectief
- reductie van lachgasemissie.

In huidige afwegingen hanteren we, conform het beleidskader DuurzaamDoen, rekenmethodes in relatie tot CO₂-uitstoot (Milieukostenindicator en interne CO₂-beprijzing). Dit zijn nog geen daadwerkelijke kosten in onze begroting, gezien een CO₂-heffing (nog) niet van toepassing is. Uitgaande van €100/ton CO₂ kan dit onderzoek uiteindelijk een reductie van circa € 686.000 milieukosten per jaar opleveren.

Een belangrijk neveneffect van lachgasreductie is een verbetering van de effluentkwaliteit (reductie van stikstof).

FINANCIËN

Voor de maatregelen is dekking vanuit het Duurzaamdoenbudget in de begroting 2024 en meerjarenraming (MJR) 2025-2027, waar u op 21 november 2023 mee heeft ingestemd.

Op 22 maart 2022 heeft u het beleidskader Duurzaamdoen vastgesteld. Om de doelstellingen te kunnen realiseren heeft u ingestemd met een gemiddelde stijging van 0,2% exploitatieruimte per jaar voor implementatie van maatregelen. Wat neerkomt op een bedrag van ongeveer €250.000 per jaar. Het mandaat voor het beschikbaar stellen van deze exploitatieruimte ligt bij het AB. Dit resulteert in de volgende tabel.

Tabel 1: Exploitatieruimte maatregelen DD, begroting 2024 en MJR 2025-2027

Begrotingsjaar	2023	2024	2025	2026	2027
Exploitatieruimte DD (x € 1000)	250	500	750	1000	1250

De voorgestelde maatregelen kunnen worden gedekt binnen dit budget. We verwachten in 2024 geen nadere toekomstbestendige maatregelen binnen de instandhoudingsopgave van de waterketen aan u voor te leggen.

1. Instandhoudingsopgave programma waterketen 2024

Voor het uitvoeren van toekomstbestendige maatregelen binnen de instandhoudingsopgave waterketen 2024 stellen we u voor het bestaande krediet voor de instandhoudingsopgave waterketen 2024 op te hogen met € 500.000. De afschrijvingstermijnen van deze investeringen zijn gelijk aan die van de instandhoudingsopgave 2024 (de reguliere termijnen van het afschrijvingsbeleid).

Tabel 2: financieel overzicht toekomstbestendige maatregelen instandhoudingsopgave waterketen 2024

(x € 1.000)	Voorstel	Meerjarenraming 2024-2027
Benodigd krediet (bruto)	500	500
Subsidies en/of bijdragen derden (externe dekking)		
Jaar oplevering (start kapitaallasten t+1)	2025-2027	2025-2026
Kapitaallasten	33	33
Overige exploitatiekosten (-baten)	0	0
Impact exploitatierekening	33	33 (Deel van 750 exploitatielasten jaarschijf 2025 e.v. fig 1.)

2. Onderzoek lachgasreductie waterketen

Voor onze deelname aan het landelijke onderzoek 'Versnellingsprogramma lachgasreductie' stellen we u voor beschikbaar te stellen:

- een bruto krediet van € 278.300 voor investering in sensoren
- een jaarlijks bedrag van € 127.100 aan onderzoek- en onderhoudskosten voor de jaren 2024 t/m 2027 (totaal: € 508.200).

WDO Delta heeft voor dit onderzoek een financiële bijdrage van in totaal € 393.250 toegekend gekregen van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat, ter ondersteuning van de realisatie van klimaatambities van de waterschappen, bestaande uit:

- een bijdrage van € 139.150 voor investering in sensoren
- een jaarlijks bedrag van € 63.525 aan onderzoek- en onderhoudskosten voor de jaren 2024 t/m 2027 (totaal: € 254.100).

De afschrijvingstermijn van het investeringsdeel is 4 jaar, gekoppeld aan de onderzoeksperiode.

Tabel 3: financieel overzicht - onderzoek lachgasreductie waterketen

(x €1.000)	Voorstel	Meerjarenraming 2024-2027
Benodigd krediet (bruto)	278,30	
Subsidies en/of bijdragen derden (externe dekking)	-/- 139,15	
Netto benodigd krediet	139,15	139,15
Jaar oplevering (start kapitaallasten t+1)	2024	2024
Totaal Kapitaallasten (netto)	49,8	
Exploitatiekosten onderzoek en onderhoud (bruto)	127,1	
Subsidie onderzoek en onderhoud (externe dekking)	-/- 63,5	
Jaarlijkse exploitatiekosten (netto)	63,5	63,5
Totaal exploitatielasten (netto) (49,8+63,5)	113,3	113,3
Impact exploitatierekening	2024: 63,5 (alleen exploitatiekosten)	2024: 63,5 (Deel van 500 exploitatielasten jaarschijf 2024 tabel 1)
	2025 t/m 2027: 113,3 (exploitatie- en kapitaallasten)	2025 t/m 2027: 113,3 (Deel van 750 exploitatielasten jaarschijf 2025 e.v. tabel 1)

JURIDISCHE EN/OF ORGANISATORISCHE GEVOLGEN

Geen.

BIJZONDERE AANDACHTSPUNTEN EN RISICO'S

Toekomstvisie waterketen

Om een samenhangend beeld van uitdagingen en kansen te schetsen binnen programma waterketen voor de komende tiental jaren wordt aan een Toekomstvisie waterketen gewerkt, waarin meerdere scenario's aan bod komen. De in dit voorstel opgenomen maatregelen zijn 'geen-spijt maatregelen' en zijn zorgvuldig afgestemd op de concept Toekomstvisie waterketen.

OMGEVING; BETROKKENEN, PARTNERS EN DRAAGVLAK

Bij dit voorstel is de omgeving niet betrokken omdat dit een bijsturing van de lopende instandhoudingsopgaves betreft en het onderzoek is binnen de eigen hekken van de zuiveringen. We verwachten dat het resultaat van dit onderzoek op termijn leidt tot een positieve impact op de omgeving door bereikte reductie van broeikasgasemissies.

COMMUNICATIE

Het waterbewustzijn en de toekomstige uitdagingen van ons waterschap zijn belangrijke pijlers in onze communicatiestrategie. De projecten uit dit voorstel zullen zowel intern of extern worden belicht als onderdeel onze strategie en binnen bestaande campagnes. Als er landelijk gecommuniceerd wordt over het versnellingsprogramma lachgasreductie zal WDODelta daarbij aansluiten en ons verhaal vertellen.

VERVOLG / UITVOERING

Uitvoering instandhoudingsopgave wordt zo snel mogelijk ingepast in bestaande projecten en beheersactiviteiten in de Waterketen.

BIJLAGEN

Geen.

Het dagelijks bestuur van het Waterschap Drents Overijsselse Delta

de secretaris-directeur,
E.M. van Grol

de dijkgraaf,
D.S. Schoonman